

BOUWSTEEN voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

Hoofdonderwerp: **Onderwijs**

Opstellers: Experts van Campus Zeeland en Provincie Zeeland

Meedenkers: Experts van ZLTO, Gemeente Goes, Gemeente Kapelle, Gemeente Vlissingen, Gemeente Noord-Beveland
(NB Vanwege openbare publicatie zijn hier alleen de namen van de organisaties genoemd, niet de namen van de experts)

Huidige situatie

Samenvatting van actuele situatie van het onderwerp in cijfers, tekst en kaartbeelden.

- **Basisscholen:** grootste krimp is voorbij, redelijk stabiel.
Op gemeentelijk niveau nadruk op schaalvergroting (kwaliteit onderwijs) en integrale huisvesting (IKC's).
In heel Zeeland grote uitdaging voor vinden van genoeg leerkrachten. Geldt ook voor aantal docent op VO.
Knelpunt: de instandhouding door schoolbesturen van kleine scholen / te weinig bereidheid schoolbesturen om samen met de gemeente een toekomstbestendig spreidingsplan te maken / aanbod passend onderwijs door scholen, nog te veel uitstroom naar speciaal onderwijs / versnippering voorschoolse opvang doordat iedere school eigen voorschoolse voorzieningen organiseert.
In Zeeuws Vlaanderen last van 'concurrentie Belgische scholen'. Begint vanaf kinderopvang. Initiatief Statersgroep (gefinancierd door gemeenten, provincie en onderwijs) werkt samen met provincie aan structurele financiering vanuit Rijk.
Actueel aanbod van primair onderwijsinstellingen is op te vragen via DUO, https://duo.nl/open_onderwijsdata/databestanden/po/adressen/adressen-po-1.jsp
- **Voortgezet onderwijs:** Leerlingdaling zet komende jaren nog door. Gemiddeld 13 procent daling leerling aantallen richting 2030 verwacht (lopend onderzoek ZB iov ZBO& provincie Zld), met uitschieters richting 20% in Zeeuws Vlaanderen en op Schouwen Duiveland. Heeft landelijke aandacht (commissie Dijkgraaf). Rijk gaat hiervoor (tijdelijk) extra budget vrij maken. Zeeuwse Gemeenten en onderwijs (ZBO) trekken hierbij samen op.
Zeeuws Vlaanderen concurrentie van Vlaamse scholen
- **Scalda (MBO):** Bereikbaarheid schoollocaties van invloed op keuze scholieren.
Nadruk op ontwikkeling Praktijkroutes (leren en werken in de regio, in samenwerking met netwerk van lokale bedrijven)
Ontwikkeling van Hybride docenten (mensen uit bedrijfsleven die deels les geven aan mbo-leerlingen)
Samenwerking met VO en HBO/WO
Ontwikkeling van Associate Degrees in o.a. Groen, Hospitality, Techniek
- **Hoger Onderwijs (HZ/UAS en UCR):** Krachtenbundeling in Bèta Campus en Joint Research Centre (in ontwikkeling)
Bèta-ontwikkeling bij UCR (engineering track)
- **Kennis- & Onderzoeksinstituten in Zeeland**

overzicht scholen op:

<https://www.lereninzeeland.nl/jongeren/jongerdan-18-jaar/scholenoverzicht-voortgezet-onderwijs>

In Zeeland zijn een aantal instituten gevestigd welke bijdrage leveren aan de maatschappelijke en economische ontwikkeling van de regio:

Onder meer: Roosevelt Institute for American Studies (RIAS); Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland RPCZ), Wageningen Marine Research (WMR), Seminarium voor Orthopedagogiek, koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ), Roosevelt Centre for Excellence in Education (RCEE), Zeeuwse Academische Opleidingsschool (ZAOS); het merendeel van deze instituten zijn, samen met het Zeeuwse bedrijfsleven (waar in diverse laboratoria onderzoek verricht wordt) en overheden verenigd in de Wetenschappelijke Raad Zeeland (WRZ).

- **Campus Zeeland:**

Triple helix netwerk, Onderwijs, Overheid en Bedrijfsleven (werkgevers)

Nadruk op Kennis & Innovatienetwerken, Bèta Campus en Onderwijs&Onderzoek

V.w.b. Onderwijs&Onderzoek ligt de nadruk op versterking onderwijkskolom (PO-VO-MBO-HBO-WO), doorlopende leerlijnen en kennisinfrastructuur, met focus op DNA van economisch Zeeland (energie, water en food). Tevens extra aandacht voor hospitality, zorg en logistiek.

De Zeeuwse kennis- en onderzoeksinstituten zijn nauw verbonden en betrokken. Tevens samenwerking met o.a. Universiteit van Gent en Wageningen UU, TUE,

Met de Bèta Campus wordt een impuls gegeven aan de noodzakelijke versterking van het technisch hoger en wetenschappelijk onderzoek en onderwijs in Zeeland (o.a. Joint research Center, opleiding UCR engineering en het Samenwerkingsplatform Deltavraagstukken Vlaanderen-Nederland: Slimme Oplossingen voor Deltavraagstukken. De Zeeuwse onderwijs- en onderzoeksinstituten trekken hier steeds nauwer samen in op. Zo zijn er NIOZ -Yerseke stafleden actief als lectoren bij de HZ, schrijft NIOZ mee aan het curriculum van het UCR department Engineering, en zijn er vele Zeeuwse studenten die stage doen bij NIOZ-Yerseke. Ook de samenwerking Campus – Zeeland wordt gezamenlijk uitgebreid. NIOZ, HZ en UCR hebben een actieve rol bij het tot stand komen van het onderzoeks- en onderwijsprogramma gericht op de effecten van klimaatverandering en zeespiegelstijging Zeeland – Vlaanderen (Campus Zeeland – UGent) rondom thema's Water, Energie Food.

In kennis- en innovatienetwerken komen bedrijven en kennisinstellingen samen. Kansen die het bedrijfsleven ziet en vragen waar bedrijven in de praktijk tegenaan lopen, vormen zo de basis voor gezamenlijke onderzoeksprojecten en nieuwe opleidingen. Dat stimuleert vernieuwing. De netwerken zorgen ervoor dat onderzoek en onderwijs goed aansluiten op de vraag van het bedrijfsleven (zo is er bijvoorbeeld het triple helix kennis- en innovatienetwerk op het gebied van food: FoodDelta Zeeland / ZLTO. De strategische business partners (toonaangevende foodbedrijven) hebben inmiddels 7 innovatieve thema's voor de komende jaren genoemd: Vinden en binden van medewerkers / Digitalisering en robotisering / Toegevoegde waarde uit ketenkennis / Alternatieve eiwitten (van zee en land) / Duurzame werkprocessen, verpakkingen en productiemiddelen (incl. bodem en water) / Voeding en gezondheid / Biodiversiteit)

Onderwijs & Onderzoek:

- Living labs
- Vanuit kracht/DNA van Zeeland werken aan lokale/(inter)nationale opgaven t.g.v. klimaatverandering en zeespiegelstijging in de delta: Water, Energie, Food: Bèta Campus Zeeland (onderwijs & onderzoek: JRC, doorlopende leerlijnen, onderzoeks/kennisplatform), grensoverschrijdende samenwerking met Vlaanderen, samenwerking Zeeland met experts elders

<p>Trends & Ontwikkelingen</p> <p>Welke algemene ontwikkelingen zijn van belang voor dit onderwerp en waarom? <i>Voorbeelden van grote ontwikkelingen:</i> <i>Bevolkingsontwikkeling (vergrijzing, toename eenpersoons huishoudens)</i> <i>Energie (afname gebruik fossiele energie, meer duurzame energie en energiebesparing)</i> <i>Klimaat (extreme neerslag en droogte, zeespiegelstijging, verandering soorten planten en dieren)</i> <i>Technologie (informatietechnologie, robotisering, biotechnologie, nanotechnologie)</i> <i>Economie (toename toerisme, schaarste grondstoffen, voedsel en water)</i> <i>Sociaal (wereldwijd toename welvaart, politieke instabiliteit, toename gevoel van onveiligheid)</i></p> <p>Welke ontwikkelingen spelen daarnaast specifiek binnen dit onderwerp?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minder scholen en minder leerlingen • Tekorten aan onderwijzend personeel • Vrijkomende schoolgebouwen • Concentratie in steden en grotere kernen • Meer digitaal • Meer studenten naar Hoger Onderwijs (i.p.v. MBO) • Meer vakscholen en nadruk op vaardigheden in plaats van kennis • Leven lang ontwikkelen • Nieuwe beroepen • Vorming brede scholen • Living labs waar regionaal/lokaal bedrijven en kennisinstellingen samen werken aan onderzoek • Gezamenlijke opgave tgv klimaatverandering en zeespiegelstijging Zeeland – Vlaanderen (Campus Zeeland – UGent) rondom thema's Water, Energie Food 	<p>Belangrijkste bronnen vermelden: Rapporten, websites, databases, namen experts.</p>
<p>Ambitie 2050</p> <p>Wat is uw droombeeld voor de situatie in 2050 voor dit onderwerp?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een duurzame, betaalbare en bereikbare onderwijsinfrastructuur waar kinderen kwalitatief goed en inspirerend onderwijs krijgen. Zowel door een hoogstaand aanbod van Nicheopleidingen als van een aantrekkelijk onderwijsaanbod van reguliere opleidingen over de hele breedte. • Zeeland is, door het goede onderwijsaanbod, kennisklimaat, studentenhuisvesting, leefklimaat en innovatieve, duurzame vervoersmogelijkheden aantrekkelijk voor Zeeuwse jongeren én jongeren van elders om te studeren, leven en werken. • Doorlopende onderwijs- en onderzoekslijn (V)MBO, HBO, WO t.a.v. opgave in de delta tgv klimaatverandering en zeespiegelstijging Zeeland – Vlaanderen rondom thema's Water, Energie Food. Sterke samenwerking Triple helix rondom Bèta Campus (onderwijs en onderzoek), vanuit de kracht/DNA van zeeland in samenspel met experts van binnen en buiten Zeeland. • Vanzelfsprekende samenwerking triple helix partijen om onderwijs/kennisinfrastructuur n Zeeland kwalitatief goed en betaalbaar overeind te houden en door te ontwikkelen. • Onderwijs/kennisinfrastructuur die uitdagende is voor (voldoende) leerkrachten / docenten. 	

- Realisatie grensoverschrijdend Kennis/onderzoekplatform deltavraagstukken Vlaanderen – Nederland; Joint Research Center als hub van research/laboratoria door heel Zeeland (bedrijven en kennisinstituten, living labs).
- Een Zeeuwse Campus:
 - Een 'fysieke hub' bestaande uit een keten van onderwijs-en onderzoekstellingen, bedrijvigheid en inspiratie waar studenten leren, onderzoeken, wonen en leven; bedrijven in- en uit lopen i.v.m. samenwerking en innovatie over en weer. Fysiek veilige, duurzame omgeving.
 - Met verbinding naar 'living labs' door heel Zeeland (zoals 'living lab gezondheid, agro, food en sport' in Goes/Bevelanden en 'living lab Maintenance en biobased in Zeeuws-Vlaanderen)
- Robuuste kennis- en innovatienetwerken waar de triple helix partijen elkaar treffen, inspireren en gezamenlijk project opzetten; sterk verbonden aan ontwikkelingen over de grens (nationaal en internationaal).
- Kinderen in de doorgaande leerlijn BO-VO-MBO-HO maken kennis met- en zijn goed op de hoogte van de kernkwaliteiten van Zeeland (het Zeeuwse DNA)

Wat is in 2050 anders dan nu en wat is gelijk gebleven?

- Schoolgebouwen zijn energieneutraal en staan op locaties die per openbaar of schoolvervoer gemakkelijk te bereiken zijn en onderwijs wordt ook digitaal aangeboden zodat scholieren niet meer voor elke les naar een gebouw hoeven voor onderwijs. Onderwijs kan ook plaatsvinden in kleine groepen per dorp of wijk.
- Het aantal studenten en onderzoekers is 'ver-tig-voudigd' evenals het aantal hoger opgeleiden.
- Blijvende samenwerking tussen de triple helix leidt tot (beroeps) onderwijs en onderzoek dat aansluit bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt én tot innovatief Midden en Klein Bedrijf.

Hoe gaan we voor dit onderwerp om met de ontwikkelingen die op ons afkomen?

- We werken in de triple helix samen aan een onderwijs- en kennis/onderzoeksinfrastructuur die voorbereid is op toekomstige ontwikkelingen
- We houden in beleid en regelgeving o.g.v. onder andere huisvesting en vervoer rekening met het 'onderwijs' en onderzoek van de toekomst

Met welke verschillen binnen Zeeland moet de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 rekening houden voor dit specifieke thema?

- Dunbevolkte gebieden in relatie tot leefbaarheid kernen voor kinderen en jongeren (verschillen tussen de regio's)

Tussendoel voor 2030

**Wat is het beoogde tussenresultaat in 2030?
 Is een wijziging van het beleid nodig om dit doel te bereiken?
 Welke opties zijn er om dit resultaat te behalen?
 Welke optie heeft de voorkeur en waarom?**

<p>... het doel voor 2050 = het tussendoel in 2030 → immers: we zijn nu reeds bezig met het realiseren van het doel; gaande de jaren wordt de samenwerking, onderwijs/onderzoek infrastructuur en de onlosmakelijke benodigde context steeds steviger en vollediger; dit is zich ontwikkelende opgave, verbonden aan de kansen en mogelijkheden die er zijn, in blijvende innovatie etc. Het is een ambitie die nooit 'af' is. Waardeer dat wat er is en benut de bestaande onderwijsinfrastructuur. Maak deze bereikbaar door te investeren in verbindingen</p>	
<p>Uitvoering</p> <p>Welke partijen zijn nodig om de voorkeursoptie te realiseren en welke instrumenten kunnen daarvoor worden ingezet?</p> <p>De volgende partijen dragen, vanuit eigen rol en verantwoordelijkheid, in wisselende coalities en wisselend in tijd, bij aan het realiseren van ambitie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeeuwse onderwijs- en onderzoeksinstellingen, gerelateerd aan instellingen van buiten Zeeland die toegevoegde waarde hebben voor het realiseren van de Zeeuwse ambitie • Ondernemers van binnen en buiten Zeeland die baat hebben en inspiratie leveren / meedoen aan het versterken van het Zeeuwse onderwijs/onderzoeksklimaat • Overheden: lokaal, provincie, rijksoverheden, Europa 	
<p>Raakvlak met andere onderwerpen</p> <p>Welke onderwerpen uit andere bouwstenen zijn nauw verweven met dit onderwerp? Wat is het effect van de voorkeursoptie op deze andere onderwerpen?</p> <p>Waarschijnlijk met: leefbaarheid// energietransitie // opgaven water, energie // economie// arbeidsmarkt</p>	